בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 45

פרשת קרח

העלון מוקדש להצלחת נוחי בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

מחלוקת ושנאת אחים

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשת קרח אנו נפגשים במחלוקת קשה בעם ישראל. מחלוקת זו ניסתה לערער את סמכותו של משה רבנו כשליחו של הקב"ה בעולם.

בעוד שקרח ועדתו ניסו לגרור את משה רבנו להחזיק עימם במחלוקת זו, משה רבנו עשה כל שביכולתו בכדי להימנע מכל מריבה והתנגשות.

גישה פייסנית זו של משה רבנו באה לידי ביטוי, בין היתר, במה שכתוב שמשה רבנו, גדול הדור, הלך בעצמו לרצות את ראשי החולקים עליו: "וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל".

ופירש רש"י: "ויקם משה - כסבור שישאו לו פנים, ולא עשו".

וכן מבואר במסכת סנהדרין (קי ע"א): "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם, אמר ריש לקיש: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו. רב אשי אמר: ראוי ליצטרע, כתיב הכא ביד משה לו, וכתיב התם ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך".

ומצד שני, מי שמרחיק עצמו מן המחלוקת זוכה למעלות גדולות. וכמו שפירש אור החיים במקום, שבמה שכתוב כאן "ויקום משה", באה התורה לרמוז למעלה ו"הקימה" שזכה משה רבנו עקב מעשיו אלו שהרחיק עצמו מן המחלוקת וניסה בכל כוחו לפייס את החולקים, על אף ההשפלה שבדבר.

משמע מגמרא זו, שעל כולם חובה להתרחק מן המחלוקת, גם לאותו צד במחלוקת שהצדק עימו. וכמו שעשה משה רבנו. וקשה הדבר, מדוע גם הצד הצודק צריך להתרחק מן המחלוקת, ואף עשוי גם הוא להיענש אם מחזיק במחלוקת?

ניתן ליישב על פי דברי רב אחאי גאון בשאילתות על פרשה זו (שאילתא קלא). רב אחאי גאון מבאר שטעם האיסור להיות במחלוקת הוא "דכיון דקיימי בפלוגתא אתו למיסני אהדדי, ואמר רחמנא לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא".

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

דברים במחשבה

חכמת הקבלה

פתרון החידה הקודמת

קדושת בתפילת במקום עראי

החידה השבועית

פתח בית הכנסת

חכמת הקבלה- חכמה הגיונית!

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

בפרק זה, נמשיך ונעסוק בנושא נוסף וחשוב, אשר לעיתים רבות יכול הוא להדמות בעיני הציבור הרחב לנושא אשר משולל מכל מחשבה הגיונית ומאידך מלא במיסטיקה יהודית נעלמת. נושא זה הינו החכמה העליונה- חכמת הקבלה.

כאשר אנו מתבוננים בגווניה המרהיבים של התורה הנגלית, יכולים אנו לזהות באופן ישיר ומהיר את ההיגיון הברור הנשקף מבין מילותיה. כך לדוגמא כאשר לומדים אנו את הגמרא הקדושה, מיד יכולים אנו לזהות מערכת שכלית הגיונית הבנויה מקושיות ותירוצים המיוסדים על אדני ההיגיון הישר. לעומת זאת, לעיתים רבות כאשר ניחשף ברמה כזו או אחרת לעניינים קבליים עמוקים השייכים לתורה הפנימית והנסתרת, תציף את ליבנו מעין הכרה פנימית ועמוקה המציגה את החוכמה הגדולה הזו כבלתי הגיונית בעליל ומשוללת מכל יכולת הבנה שכלית בהירה.

חכמת הקבלה- עיסוק ברבדים נעלמים:

למען האמת ההבדלים הללו ברורים ומובנים הם לחלוטין. החכמה הנגלית על רבדיה השונים, עוסקת היא במציאות החושית; מבארת היא מהו המעשה הנכון בעיני האלוה בתוך מציאות החיים הארצית המוכרת לנו היטב מעת הורתנו. מעצם היותה עוסקת ברבדים המוכרים של המציאות, ממילא אף דרכי ההגיון שלה מתיישבים הם היטב על ליבנו.

אולם לעומתה, חוכמת הקבלה הפנימית, איננה עוסקת בצדדיה המוכרים והחומריים של המציאות אלא בשורשיה הרוחניים והנעלמים. ענייניה נשגבים הם הרבה מעבר להכרה החושית והמוכרת. בשל סיבה זו, לעיתים נראה כאילו החכמה העליונה הזו מרוחקת היא מכל הגיון ומחשבה. דבר זה גרם לרבים מהציבור הרחב בכלל ומציבור תופסי התורה בפרט, לקחת צעד אחורה בנוגע לעיסוק בחוכמה המופלאה הזו.

אכן בעבר הרחוק, עידן אשר בו נעשו מעשים אף ללא הבנת ההיגיון הברור שבהם, מנהגים קבליים קיבלו מענה רב ורחב יותר. אולם מעת אשר הופיע אור השכל וההבנה העמוקה בעולם, ישנה תביעה פנימית להשתמש בכליו של השכל ולהבין היטב את ההיגיון הטמון בתחומים אותם מבקשים אנו ללמוד.

תביעה זו גרמה היא לרבים מהעוסקים בתורה להתייחס אל חוכמת הקבלה הפנימית כאל חוכמה מיסטית ובלתי הגיונית, שאינה מתיישבת בשום שכל ומחשבה ולו במידה קלושה. יחס זה, עורר מעין התנגדות פנימית ותת מודעת אל החוכמה הנפלאה הזאת, התנגדות אשר מעוטרת בשם דרישת ההיגיון הברור.

מי שהיטיב לתאר זאת זהו ר' יוסף אירגאס בספרו "שומר אמונים". וזוהי מקצת לשונו:

> "ויען שאלתיאל ויאמר, לא יתכן לעשות ויכוח זה, יען כל דברי המקובלים מיוסדים על אמונתם בחכמים ההם שקראום בשם "מקובלים", ואין שום שכל וסברא, ולא דעת ישרה שיוכל לחלוק עליהם, כי לא יקבלו את דבריו, ולא יכנסו באזניהם. ואם כן אפוא מה תועלת יש להתווכח עמהם?"

ספר "שומר אמונים" לר' יוסף ארגאס שצוטט לעיל, מציג מעין ויכוח בין מקובל בשם יהוידע לבין אדם שכלתן בשם שאלתיאל, המתכחש בתחילה לחכמת הקבלה מעצם היותה בלתי הגיונית לכאורה. בדבריו שהבאנו כאן מתוארת הגישה שממנה יוצא אותו חכם שכלתן; סבור הוא שאין כל הגיון בחכמת הקבלה אלא מיוסדת היא על יסודות מיסטיים נעלמים, ומשום כך אין שום דרך שכלית והגיונית לערוך עם אנשי הקבלה וויכוח הגון.

אלא שלאור האמור בפרק הראשון בחלק זה, ניתן לומר בבירור, שאם אכן חכמת הקבלה שייכת היא אל דרכי אומתנו, מן המוכרח הוא שאף בתוכה טמון הגיון נשגב וברור. אלא שעם כל זאת, ניתן לראות שאכן לא פשוט להיחשף באופן ישיר ומהיר אל ההיגיון הזה. במהלך פרק זה, ננסה לעמוד

הגיון הקבלה דורש הכנה:

בספר שומר אמונים שהצגנו לעיל, לאחר דבריו של שאלתיאל שציטטנו המציגים את חכמת הקבלה כחוכמה המשוללת מכל הגיון ומחשבה, מובאת תגובתו לכאורה של החכם המקובל יהוידע. בדבריו שולל הוא בכל תוקף את הקביעה אותה הציג בן שיחו. נעיין בדבריו:

> " יהוידע: אמת הוא כי יסוד הקבלה היא אמונת החכמים הקדמונים, אשר נתאמתה אצלנו חכמת וחסידותם והשתלשלות קבלתם. אבל לא מפני זה נמנע עצמינו מלדרוש ולחקור ולהקשות על דבריהם, ועל עיקרי הקדמותיהם. ואדרבא, דרכנו הוא לפלפל בלשונות המקובלים כמו שאנו מפלפלים בהלכה"

יהוידע בדבריו הקצרים מציג את גישתם העמוקה של חכמי הקבלה ויודעי הח"ן. אכן מחד מאמינים המקובלים באמיתות חכמה זו מעצם היותה מסורה לנו במסורת עתיקת יומין אשר ראשה נטוע בראש הר סיני. אולם עם כל זאת, עמלים חכמי הקבלה בבתי המדרש המופלאים שלהם להבין את עומק החכמה ולחקור היטב בדרכי ההיגיון שבה.

ניתן לראות שעל אף העובדה שמדובר בחכמה עליונה ונסתרת, אף בתוכה גנוז היגיון פנימי, עמוק וברור שניתן להבינו כפי מידת התבוננותנו בו, בדיוק כפי שמבינים את ההיגיון הגדול הטמון ביסודות ההלכה והתורה הנגלית.

אלא שכעת צריכים אנו לשוב ולשאול, אם ההיגיון הגדול טמון הוא בחוכמה זו, מדוע כל כך קשה לזהות אותו?

למען האמת אף על השאלה החשובה הזו השיב יהוידע לשאלתיאל בהמשך דבריו:

> "אמת שיש דברים בחכמה הזאת שלא יבינם אלא המעמיק בתוכיות החכמה, וכמו שכתוב בזוהר "לאו כל מוחא ומוחא סביל דא, אלא אינון חכימין קדישין" אמנם שאר רוב ענייני החכמה מובנים הם בלי שום זרות למאן דעייל ונפיק, ואם יראו זרים ומנגדים בעיני מי שלא עוסק בחכמה הזאת אין זה אלא מפני חסרונו, שלא קרא ולא שנה ההצעות הקודמות לה, כי בוודאי שאיש כזה אם יהיה חכם ומעיין בעמקה של הלכה, אם יקח בידו איזה ספר של קבלה לא יוכל להבין הדברים על בוריים... ואין ענין זה נוהג דוקא בחוכמת הקבלה, אלא הוא הדין בכל שאר החכמות וכמו שכתב הרמב"ם במורה ח"א פל"ד דהמעיינים בחכמות בלי הצעות יתחדשו להם ספיקות וקושיות שלא יוכלו להתירם"

מתוך דבריו ניתן לזהות תשובה ברוב ועמוקה לשאלה ששאלנו לעיל. ההיגיון וההבנה הפשוטה הלא הם פועל יוצא של היכרות מציאותית. על מנת לזהות את ההיגיון הטמון בחוכמה כזו או אחרת, צריכים אנו להיות מורגלים היטב ביסודות שעליהם היא נשענת, מתוך כך נצליח לעמוד כראוי על הקשרם ההגיוני של דרכי הלימוד והסברות השונות המעטרות את אותה החכמה.

דברים אלו נכונים הם שבעתיים בנוגע לחכמת הקבלה. החוכמה הזו מיוסדת היא כאמור על עולמות נעלמים ונשגבים הנמצאים גבוה מעל גבוה מהכרתנו החושית והטבעית. מתוך כך ברור ומובן הוא שעל מנת להשיב אל ליבנו את דרכי ההיגיון הברורים המעטרים את החוכמה הנשגבה הזו, צריכים אנו לצעוד אט אט בהקדמותיה וכלליה, עד כי נצליח לעמוד על קווי היסוד של החוכמה הזו ומתוכם נצליח להתעלות אף להגיון הפנימי הגנוז בהם.

נמצא אם כן, שכל מחשבה הסוברת שחוכמת הקבלה העליונה איננה מתיישבת כלל על השכל הישר ואינה צועדת בדרכי ההיגיון, איננה נובעת אלא מתוך ריחוק מהיסודות ומההקדמות שעליהם מיוסדת החכמה הגדולה הזו, ובידיעתם השלימה ניתן יהיה להבין מעט את היגיון הקודש שבה.

"חסרון גדול בלומדי הקבלה הרגילים"

ניתן לראות שאף הרב קוק זצ"ל כתב דברים דומים בעניין זה (אורות התורה פרק י' פסקה ז'):

> "חסרון גדול בלומדי קבלה הרגילים, מה שאינם משוטטים בתחילה בשכלם, ממקורותיה של תורה, להשכיל בענינים האלהיים, כי אם הם מלעיטים את עצמם ברמזי למודים הכתובים בספרים, שעל ידי זה אין שכלם מתרומם כי אם איזה רגש כהה מאיר בקרבם. אבל לא זאת המרגעה, כי אם אחר שהאדם משוטט בשכלו לדעת את ד', והוא מצרף לזה שקידה הגונה במשלי חכמים וחדותם הנאמרים בעניני הרזים לכל פרטיהם, אז הוא מתעלה, והעולם כולו מתעלה עמו. זוכה לעצמו וזוכה לכנסת ישראל ולכל התלויים בה, שהוא הכל ממש"

פותח הרב את דבריו בקביעה חריפה: "חסרון גדול בלומדי

הקבלה הרגילים". מי הם אותם לומדים אשר דבק בהם החיסרון ומדוע?

מסביר הרב שישנם אנשים אשר מתוך להט של קודש חדרו הם אל עומק חוכמת הקבלה וצללו ללא כל הכנה אל עומק הים הגדול והמופלא אשר טומנת היא בחובה. אולם כפי שביארנו בהרחבה, על מנת להבין את החוכמה הגדולה הזו בצורה טובה ומתוקנת, צריכים הלומדים לעמול היטב תחילה על ההקדמות שעליהן נשענת החוכמה הזו. רק מתוך כך יצליחו הם לעמוד היטב על החוכמה הנפלאה.

אם כן, האנשים הללו אשר לא ערכו הקדמות ראויות בבואם לעסוק בחוכמה זו, הינם בעלי חסרון. על אף שהם מבינים את ענייניה השונים של החוכמה הזו בצורה חיצונית, אינם הצליחו לחדור לעומק ההיגיון הגדול הטמון בה. הלומדים הללו טרם קבעו בליבם את שערי ההיגיון הפנימי של חכמת הקבלה, ולכן אין הם יצליחו לעמוד כראוי על החוכמה הנפלאה הזו.

אולם כאשר הם "משוטטים תחילה השכלם ממקורותיה של תורה להשכיל בעניינים האלוהיים" במילים אחרות, כאשר הם עורכים הקדמות ראויות הנצרכות להבנת החוכמה הנשגבה הזו, אט אט יחלו הם לבנות את בניין ההיגיון הנצרך להבנה השלימה של החוכמה הנשגבת.

לסיכום

לאור הכלל הגדול שהצגנו בריש הפרק, הסבור שכל דרכי אומתנו הטהורות מוכרחות הן להיות מלאות בהגיון איכותי וברור, ולא מרוחקות מדרכי השכל- יש לומר בצורה וודאית שאכן חוכמת הקבלה, כתר חוכמת אומתנו מוכרחת אף היא להיות בעלת היגיון רב עוצמה.

אלא שבשונה משאר החוכמות, חוכמה זו עוסקת ברבדים הנעלמים של המציאות. משום כך, על מנת להבין את ההיגיון הפנימי והמובדל הטמון בה צריכים אנו לערוך הקדמות ראויות והגונות של קווי היסוד שעליהם מושתת חכמה זו. לאחר שנבנה בקרבנו בניין הגיוני של השכלה ראויה באלו, ממילא נצליח להבין עד כמה הגיונית היא חכמת הקבלה המופלאה.

קדושת בתפילת במקום עראי

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

האם יש קדושה ברחבה של עיר ובבתים ובחצרות שמתפללים באקראי?

מגילה דף כו עמוד א

הרחוב אין בו משום קדושה. ורבי מנחם בר יוסי מאי טעמיה? - הואיל והעם מתפללין בו בתעניות ובמעמדות. - ורבנן: ההוא אקראי בעלמא.

והטור פסק שרחבה של עיר אע"פ שמתפללים בה בתעניות אין בה משום קדושה מפני שהוא עראי ולא נקבעה לתפילה וכן בתים וחצרות שמתקבצים בהן להתפלל באקראי אין בהם שום קדושה.

תשמישי קדושה:

הטור פסק שתשמישי מצוה כגון סוכה ולולב שופר וציצית אין בהם שום קדושה ויכולים להשתמש בהם.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "רחבה של עיר, אף על פי שמתפללין בה בתעניות, אין בה משום קדושה מפני שהוא עראי; וכן בתים וחצרות שמתקבצים בהם להתפלל באקראי (פי' דרך מקרה והזדמן לא דרך קביעות), אין בהם שום קדושה".

המ"ב (א) ביאר שרחבה של עיר הוא מקום שמתכנסין בו בתעניות להתפלל בו מפני שאז הקיבוץ רב ואין בתי כנסיות מכילין אותן. והבה"ל כתב שרחבה של עיר מדובר אפילו במקום שהיה מזמן לזה ואפילו הכי מכיון שהוא רק באקראי

אין בו קדושה. והריטב"א כתב שמ"מ אין לנהוג בזיון במקום זה.

מה הדין בבית פנוי:

המ"ב (ב) כתב שבית פנוי שאין דר בה אדם גם כן אין בו קדושה מפני שהוא עראי, וה"ה אם מתקבצין להתפלל בבית שדרין בו ומשתמשין בו צרכיהם בודאי אין על זה שם בית הכנסת אפילו מתפללין שם תדיר כיון שאינו עשוי רק לתפילה.

מה הדין עזרות שלנו לעניין אקראי?

המ"ב (ג) כתב שעזרות שלנו לא עדיפות מבתים וחצירות שאינן מתפללין בהם אלא כשהם נדחקים,

אך מאידך כתב שמ"מ אפשר לומר הואיל ומתפללין שם תדיר כל זמן שהם נדחקים אף על פי שהוא אקראי לגבי זה המתפלל המקום נעשה קבע לעצלנים.

עוד כתב המ"ב שבעיירות גדולות שהדרך להתפלל שם בעזרה בקביעות פשוט שכל קדושת ביהכ"נ עליו.

מה הדין בגן פרדס ואיצטבא:

המ"ב כתב שגן ופרדס ואיצטבא שסביבה אף על פי שפתוח לביהכ"נ אין בה קדושה, אמנם אם היה פתוח נגד ההיכל יש להחמיר שלא לנהוג שם קלות ראש ואף על פי שהמקום חול הואיל והוא מכוון כנגד הקודש יש בכך זילותא.

שאלת השבוע

מתי מותר להיכנס ולצאת בפתח האחר של בית הכנסת?

ר' שילה הרוש—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

וביאר בגליוני הש"ס שרב אחאי גאון סובר שאיסור המחלוקת הוא בעצם סייג וגדר בכדי שהאדם לא יגיע לעבור חלילה על איסור התורה של "לא תשנא את אחיך בלבבך".

על פי זה יוצא, שחובה על כל אדם מישראל להתרחק מן המחלוקת, על אף היותו הצד הצודק במחלוקת זו. מדוע? משום שהתורה עשתה בזה סייג בכדי שלא להגיע לאיסור תורה החמור של שנאת אחים.

ומדרכו המיוחדת של משה רבנו, שכה השתדל שלא להחזיק במחלוקת, עד כדי שהשפיל עצמו ורדף אחרי החולקים עליו, ניתן ללמוד עד כמה יש להשתדל לקיים ציווי חשוב זה.

ומי שמצליח בכך, ונמנע מכל מחלוקת ופילוג זוכה "לקימה" ולגדולה, וכמו שביאר אור החיים לעיל אצל משה רבנו. ומוסיף אור החיים שם שזה מה שכתוב בספר משלי (יח, יב): "לִפְנֵי שֶׁבֶר יִגְבַּהּ לֵב אִישׁ, וְלִפְנֵי כָבוֹד עֲנָוָה" - בכדי שאדם יזכה לגדולה ולכבוד בעיני אלוקים ואדם, הוא קודם צריך להנהיג עצמו בענווה וצניעות.

שבת שלום!